

Pääkirjoitus

Nina Tynkkynen

Mennyttä ja tulevaa

Päätoimittajan vaihtuessa on hyödyllistä pysähtyä hetkeksi pohtimaan tieteellisenkin lehden olemassaolon oikeutusta niin nykyhetken, menneisyyden kuin tulevaisuudenkin valossa. Vastavalittuna *Alue ja Ympäristö* -lehden uutena päätoimittajana olen – ainakin oman käsitykseni mukaan – tämän lehden ensimmäinen päätoimittaja, jolla ei ole maantieteen taustaa. Tämä voi ymmärrettävästi aiheuttaa huolta lehden lukijakunnassa: *Alue ja Ympäristöä* on totuttu pitämään kriittisen maantieteen suomalaisena lippulaivana. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että oma kokemukseni yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen saralta tarjoaa riittävästi eväitä ymmärtää myös (kriittisen) maantieteen kysymyksiä, sillä käsitteellis-metodologisesti yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus ammentaa suurelta osin kriittisen maantieteen perinteestä. Näin ollen myös perustavat tieteenfilosofiset lähtökohdat ovat samat. Toinen asia on, että *Alue ja Ympäristö* on tärkeä ja monien teemojen osalta lähestulkoon ainut yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen suomenkielinen julkaisukanava. Tämäkin puolustaa ympäristötutkimuksen edustusta vaihteeksi myös toimituksessa. Tiivistäen todettakoon siis, että kuten käsissänne oleva numero artikkeleineen havainnollistaa, *Alue ja Ympäristö* julkaisee korkeatasoisia, vertaisarvioituja artikkeleita yhteiskunta- ja kulttuuriteoreettisen tutkimuksen sekä yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen aloilta päätoimittajan vaihtumisesta huolimatta myös tulevaisuudessa. Tässä yhteydessä haluan lisäksi muistuttaa, että moni- ja poikkitieteisen profiilin turvin lehdessä on mahdollista julkaista myös vakiintuneista tieteenalamäärittelyistä poikkeavia artikkeleita, katsauksia ja muita kirjoituksia.

Lehden tulevaisuuteen liittyy myös Tieteellisten seurain valtuuskunnan Julkaisufoorumi-hanke (JUFO), joka on herättänyt viime aikoina paljon keskustelua yliopistoväen piirissä, myös *Alue- ja ympäristötutkimuksen* seurassa. Erityisen huolestuneita ollaan siitä, että vuodesta 2015 alkaen Julkaisufoorumiluokitusta on tarkoitus käyttää yliopistojen tieteellisen julkaisutuotannon laadun indikaattorina opetus- ja kulttuuriministeriön käyttämässä yliopistojen valtionrahoitusmallissa. Julkaisufoorumihankkeen toteuttajat korostavat, ettei julkaisufoorumiluokitus sovellu tieteenalojen väliseen vertailuun ja ettei se korvaa julkaisujen sisältöön perustuvaa vertaisarviointia yksittäisten tutkijoiden tai tutkimusryhmien arvioinnissa. Pelkona kuitenkin on, että julkaisufoorumiluokitus alkaa elää omaa elämäänsä ja ohjata julkaisemista, pidemmällä aikavälillä kenties myös tutkimusta, tiettyihin suuntiin. Tampereen yliopiston tutkijakollegiumin johtaja Risto Heiskanen sanoi, julkaisufoorumihankkeen kaltaiset tutkimuksen arviointimenetelmät johtavat tutkimuksen *lääketeieteellistymiseen*: perusidea on julkaista paljon ja ”pienimpiä mahdollisia julkaitavissa olevia yksiköitä”. Julkaisufoorumi saattaa myös lisätä tutkijoiden kansainvälistymispainetta, sillä korkeamman luokituksen tasolle 2 ja 3 luokitellaan pääsääntöisesti vain kansainvälisiä julkaisukanavia. Tämä on omiaan vähentämään tutkijoiden kiinnostusta kotimaiseen julkaisemiseen, mikä puolestaan heikentää kotimaisten tieteellisten julkaisujen laatua pidemmällä aikavälillä.

Toistaiseksi *Alue ja Ympäristö* on yleisistä kansainvälistymispaineista ja julkaisufoorumista huolimatta menestynyt erittäin hyvin kotimaisen julkaisemisen kentässä. Lehteen tarjottujen artikkeleiden määrä on kasvanut viimeisten parin vuoden aikana, mikä on näkynyt ennätyspaksuina numeroina. Lehdessä

julkaistut artikkelit ovat olleet laadukkaita ja kirjoittajakunta on ollut monipuolinen. Analysoimme väistyvän päätoimittaja Samu Pehkosen kanssa lehtemme kirjoittajaprofilia, ja totesimme suuntaa-antavasti, että vaikka *Alue ja Ympäristö* -lehteä markkinoitiin 2000-luvulla erityisesti jatko-opiskelijoiden julkaisukanavana, jo väitelleiden kirjoittajien määrä ylitti 2000-luvun puolivälissä nuorten tutkijoiden lukumäärän. Muutamassa vuosikerrassa jopa kolmella neljästä kirjoittajasta oli tohtorinarvo. *Post doc*-vaiheen tai jo vakiintuneen akateemisen aseman saavuttaneiden kirjoittajien lisääntyminen osoittaa iloksemme, että lehtemme vetovoimaa selittävät muut kuin varsinaiset meritoivat tekijät. Kenties tärkein yksittäinen selittäjä on se, että suomalaisen yhteiskunnan ja suomen- ja ruotsinkielisen kulttuurin kontekstiin sijoittuvasta tutkimuksesta on luontevaa ja hedelmällistä julkaista ja tiedottaa ennen kaikkea Suomessa suomen kielellä. Kotimainen julkaiseminen on myös yhteisöllinen teko: se on tärkeä osa tieteen ja yhteiskunnan vuoropuhelua sekä suomalaisen tiedeyhteisön vuorovaikutusta, koska suuri osa alan asiantuntijoista seuraa kaikkia alan kotimaisia julkaisuja. Kotimainen julkaiseminen ei tietenkään sulje pois kansainvälistä julkaisemista vaan parhaassa tapauksessa tukee sitä: kotimaisen julkaisun jälkeen tai rinnakkaisena kirjoitusprosessina samaa aihetta voi tarjota kansainvälisille julkaisukanaville. Kansainvälisen artikkelin työstämisen kannalta on hyödyllistä, jos aiheeseen on saanut jo tukea kotimaisesta vertaisarviointi- ja toimituskuntatyöskentelystä.

Voidaan siis ajatella, että paine julkaista kansainvälisesti nostaa myös kotimaisen julkaisemisen tasoa. Tämä on pantu toimituksessa merkille muun muassa siinä, että heikkotasoisia käsikirjoituksia saapuu toimitukseen yhä harvemmin ja että kirjoittajat ottavat kriittisenkin palautteen hyvin vastaan. Kiitos siitä. Vetoamme lehden lukijakuntaan, koko suomalaisen maantieteen ja yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen kenttään: Elämme kriittistä murrosvaihetta julkaisufoorumiluokituksen vaikutusten ja ylipäänsä alamme kotimaisen julkaisemisen elinvoimaisuuden säilymisen suhteen, joten panoksenne lehden laadun ja tason säilyttämiseksi ja korottamiseksi on juuri nyt ja lähitulevaisuudessa äärettömän tärkeä. Vastineeksi lupamme pitää kiinni kotimaisen julkaisemisen valttikorteista, joita ovat muun muassa arviointi- ja julkaisuprosessien nopeus ja joustavuus sekä mahdollisuus kohdella yksittäisiä käsikirjoituksia yksilöllisesti niiden vaatimalla tavalla.

* * *

Haluan kiittää lehden väistyvää päätoimittajaa Samu Pehkosta lehden hyväksi tehdystä työstä ja Alue- ja ympäristötutkimuksen seuran vuoden 2012 johtokuntaa luottamuksesta, jota he osoittivat valitessaan minut lehden uudeksi päätoimittajaksi. Samalla voin ilolla todeta, että VTM Aino Verkasalo palkittiin Kaupunkitutkimuksen päivillä vuoden 2012 parhaan kaupunkikirjoituksen palkinnolla kirjoituksestaan *Amatöörien elinympäristötaide lähiöissä*, joka julkaistiin lehtemme numerossa 1/2012 ja joka oli osa Helsingin yliopiston Leppoisa lähiö -hanketta. *Alue ja Ympäristö* onnittelee Ainoa lämpimästi ja kannustaa kirjoittajia vastaisuudessaakin tavoittelemaan palkintoa.